Täydennetty lausunto
9.9.2026

VN/7901/2024

VM/Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto
EAt Kaj Välimäki

VM/Vero-osasto
EAt Esa-Pekka Saari

OM/Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
LsN Salla Silvola

OM/Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EAt Silja Kantonen

Eduskunnan lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 107/2026 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä ja oikeusministeriöltä yhteisen vastauksen lakivaliokunnan hallituksen esityksestä HE 107/2026 vp vastaanottamiin asiantuntijalausuntoihin.

Koska lakivaliokunta arvioi esitystä siviilioikeudellisten kysymysten ja oikeusministeriön hallinnonalan kannalta, keskittyvät ministeriöt omassa vastauksessaan samoihin teemoihin liittyviin kommentteihin. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain (lakiehdotus 2) 3 ja 4 lukuun ja lakiehdotuksiin nro 3–6 liittyviin kommentteihin ei tästä syystä vastata.

1 Yleisiä huomioita

Yleisellä tasolla kaikki asiantuntijat kannattivat esityksen tavoitteita. Osassa lausuntoja kyseenalaistettiin hankkeen hyödyt niille, jotka eivät asioi sähköisesti (*Finanssiala*), ja todettiin, että hankkeen yhteydessä tulisi huolehtia myös siitä, että paperimuotoiseen asiointiin liittyvät menettelyt eivät muodostu hitaammiksi, kalliimmiksi tai muutoin epäedullisimmiksi kuin sähköiset palvelut (*sisäministeriön poliisiosasto*).Sisäministeriön poliisiosaston mukaan uudet palvelut eivät myöskään saa lisätä digitaalisia kuiluja tai lisätä eroja kuolinpesien välille.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Ministeriöt:

Muutoksilla ei tavoitella perunkirjoituksen tai yleensä pesänselvityksen yksityisoikeudellisen luonteen muuttamista, vaan tämä perustavanlaatuinen lähtökohta säilyisi. Kuolinpesän asioinnin sujuvoittamista tavoitellaan ennen kaikkea kuolinpesille tarjottavia palveluita digitalisoimalla. Paperiasioinnin mahdollisuus kuitenkin säilyisi eikä paperilla asioivalle kuolinpesälle asetettaisi lainsäädännössä digitaalisiin toimintatapoihin verrattuna poikkevaa asiointitaakkaa.

Kuolinpesän osakkaat voisivat halutessaan myös asioida osittain digitaalisesti ja osittain paperilla. Osa kuolinpesän osakkaista voi myös asioida digitaalisesti ja osa paperitse. Digitaalisesti asioivien osakkaiden tai kuolinpesän selvityksessä avustavan tulee vastaavasti kuin kokonaan paperilla tapahtuvan asioinnin tilanteissa huolehtia kuolinpesän yhteishallinnossa siitä, että digitaalisia palveluita käyttämättömät osakkaat saavat käyttöönsä palvelualustalla tarjottavat tiedot (ks.tarkemmin HE 107/2026 vp. alajakso 4.1.2).

Digitaalisesti asioivan hyödyt tulisivat olemaan merkittävämmät kuin paperiasioijan (ks.tarkemmin HE 107/2026 vp. alajakso 4.2.1.3.1 kotitalousvaikutuksista). Digitaaliset palvelut helpottaisivat kuitenkin myös paperitse asioivaa siten, että paperilla asioiva saisi perunkirjoitusta varten tarvittavan sukuselvityksen keskitetysti ja nykyistä vähemmällä vaivalla perustettavaksi ehdotetusta kuolinpesän osakasrekisteristä. Paperiasioinnin luonteesta kuitenkin johtuisi, ettei siinä voida mahdollistaa kaikkia digitaalisissa palveluissa toteutettavia sujuvoittamishyötyjä, kuten reaaliaikaista ja automatisoitua tietojen siirtoa asiakirjojen välillä.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

2 Asiantuntijatahojen yksityiskohtaiset huomautukset laeittain ja asiakohdittain

2.1 Lakiehdotus nro 1: Laki kuolinpesän palvelualustasta

Käyttöoikeudet ja valtuudet

Suomen Asianajajien mukaan osakkaiden käyttöoikeudet, niiden laajuus eri osakkaiden kesken ja valtuutuksien antomahdollisuus palvelualustan kautta käytettävien palveluiden suhteen jää esityksessä epäselväksi. Erityisesti Asianajajat pyytää kannanottoa siitä, miten palvelualustan on ajateltu soveltuvan asiointiin riitaisissa kuolinpesissä. Lisäksi Asianajajien lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että kuolinpesän asioita hoitavilla asianajajilla tulee olla pääsy palvelualustan kautta saatavilla oleviin tietoihin. Toisaalta Asianajajat esittää huolen siitä, voiko valtuutuksia olla samanaikaisesti useita esimerkiksi kunkin osakkaan omalle avustajalle.

Ministeriöt:

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet ja niiden laajuus eri osakkaiden kesken perustuisivat lähtökohtaisesti kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin henkilön asemasta kuolinpesässä. Henkilön käyttöoikeudet ja käyttöoikeuksien laajuus palvelualustalla määräytyisivät hänen asemaansa kuolinpesässä sääntelevän muun lainsäädännön, kuten perintökaaren perusteella. Verohallinto voisi kuitenkin perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä

perustuvia käyttöoikeuksia (Laki kuolinpesän palvelualustasta 3 §:n 2 momentti). Eri henkilöiden käyttöoikeuksien laajuutta ja Verohallinnon mahdollisuuksia rajoittaa käyttöoikeuksia on selvitetty tarkemmin kyseisen säännöksen perusteluissa (HE 107/2026 jakso 7.1, s.92–93).

Palvelualustalla tehtävät toimet eivät ole yhteishallintotoimia, vaan toimia tekee aina joku tietty henkilö. Valtaosa palvelualustalla tehtävistä toimista on sidottu kuolinpesän ilmoittajan tehtävään. Kuolinpesän ilmoittajan tehtävään valikoituminen perustuisi palvelualustan käyttöönoton jälkeenkin perintökaaren sääntelyyn. Kuolinpesän osakasrekisteriin merkitty kuolinpesän ilmoittaja muun muassa tarkastaisi, ilmoittaisi, vakuuttaisi oikeaksi ja päivittäisi kuolinpesän osakasrekisterin tiedot (Laki kuolinpesän osakasrekisteristä 8 §).

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavissa palveluissa voisi käyttää myös valtuutusta. Kuolinpesän ilmoittaja voisi esimerkiksi valtuuttaa perukirjan valmistelussa avustavan asianajajan käyttämään kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita siltä osin kuin valtuuttamista ei erikseen laissa kielletä. Tällöin valtuutetulla asianajajalla olisi palvelualustalla pääsy saatavilla oleviin palvelualustan tietoihin ja mahdollisuus esimerkiksi tilata kuolinpesän osakastiedot ja päivittää niitä osakasrekisteriin, samoin kuin mahdollisuus laatia perukirja ja perintöveroilmoitus. Myös kuolinpesän osakas voisi valtuuttaa esimerkiksi asianajajan toimimaan puolestaan palvelualustan palveluissa. Valtuutetulla asianajajalla olisi tällöin osakasta vastaavat oikeudet kuten oikeus saada tieto kuolinpesän palvelualustalle tallennetuista tiedoista, tallentaa tietoja asiakirjojen säilytyspalveluun ja hakea perunkirjoitusajan pidennystä. Kukin kuolinpesän osakas voisi valtuuttaa oman avustajansa toimimaan palvelualustalla.

Kuolinpesän ilmoittajaa voitaisiin joustavasti vaihtaa osakasrekisteriin tehtävällä ilmoituksella (Laki kuolinpesän osakasrekisteristä 9 §). Tämän vuoksi voi ilmetä tilanteita, jossa kuolinpesän osakkaat eivät pääse sopuun siitä, kenen pitäisi toimia kuolinpesän ilmoittajana. Erimielisyys voi johtaa useampaan ilmoitukseen kuolinpesän ilmoittajan vaihtamiseksi. Palvelualustan tai sille toteutettavien palveluiden ei ole tarkoitus toimia kuolinpesän riitaisuuksien ratkaisuvälineinä, eikä Digi- ja väestötietovirastolle tai Verohallinnolle olla ehdottamassa riidanratkaisuroolia. Nykyiset riitaisten kuolinpesien selvittämisen keinot samoin kuin oikeusturvakeinot säilyisivät ennallaan. Esimerkiksi, jos riitaisen kuolinpesän osakkaat eivät pystyisi päättämään kuolinpesän ilmoittajasta, kullakin osakkaalla olisi oikeus vaatia käräjäoikeutta määräämään pesänselvittäjä, jolla olisi asemansa perusteella oikeus hoitaa palvelualustalla myös kuolinpesän ilmoittajan tehtävät.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

Virheelliset tiedot ja niiden korjaaminen palvelualustalla

Suomen Asianajajat kysyy, aiheutetaanko palvelualustalla tehtävällä perukirjalla enemmän haittaa kuin hyötyä, jos osakkaiden tietämättömyydestä tai jopa tietoisesti palvelualustalle on syötetty osakkaiden toimesta virheellisiä tietoja ja pyydetään ohjeita siitä, miten virheelliset tiedot voitaisiin korjata.

Ministeriöt:

Perunkirjoitus on ehdotetun uudistuksen käyttöönoton jälkeenkin keskeisiltä osin yksityisoikeudellinen toimitus ja perukirja yksityisoikeudellinen asiakirja. Perunkirjoituksella on vero-oikeudellista merkitystä, ja perukirjalla uudistuksen käyttöönoton jälkeen liite- ja muistiinpanoasiakirjan asema.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavan perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimismahdollisuuden arvioidaan helpottavan ennen kaikkea yksinkertaisempien kuolinpesien sähköistä asiointia sekä parantavan perukirjojen ja perintöveroilmoitusten laatua. Perukirjan laatimisessa rakenteinen alusta vähentää osaltaan puutteita ja oikeudellisen asiantuntija-avun tarvetta ja voi edesauttaa perunkirjoituksen omatoimista toimittamista yksinkertaisissa kuolinpesissä. Myös laatimista tukevan teknisen muotoilun sekä veroilmoituksen täyttöohjeistuksen arvioidaan osaltaan ehkäisevän osaamattomuudesta ja huolimattomuudesta johtuvia ilmoittamisvirheitä ja niihin liittyviä seuraamuksia nykytilaan verrattuna, koska vastaavaa yksityiskohtaista viranomaisohjeistusta ei voi tarjota vapaamuotoisesti laadittaville perukirjoille. Viranomaisohjeistuksella voidaan esimerkiksi vähentää riskiä siitä, että kuolinpesä ei osakkaiden osaamattomuuden vuoksi vaatisi vähennyksiä, huojennuksia tai helpotuksia, joihin osakkaat olisivat oikeutettuja. Perukirjojen laatimista tukemalla ja ohjaamalla voitaisiin myös vähentää tarpeettomia muutosverotusprosesseja. Verohallinnolta on toivottu perukirjan laadintaa ohjaavaa pohjaa. Kuolinpesän palvelualustan perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimismahdollisuudella voidaan siis ehkäistä, mutta ei kokonaan välttää kansalaisten tekemiä ilmoittamisvirheitä. Erityisesti monimutkaisemmissa, enemmän varallisuutta sisältävissä ja riitaisissa kuolinpesissä oikeudellisen asiantuntemuksen arvioidaan olevan tarpeen nykyiseen tapaan (ks. HE 107/2026 alajakso 4.2.1.3.1 kotitalousvaikutuksista s.35).

Kuolinpesän ilmoittaja tai hänen valtuuttamansa asiantuntija voisi kerätä palvelualustalle laadittavaan perukirjaan tietoja perunkirjoitukseen valmistautuessa, jolloin kuolinpesän osakkaat voivat esikatsella tietoja. Tällä hetkellä muilla osakkailla ei ole välttämättä minkäänlaista näkyvyyttä perukirjan valmistelutoimiin, jotka yksi osakas tekee. Tällöin perunkirjoitustilaisuudessa voi tulla asioita yllätyksenä. Uudistuksen käyttöönoton jälkeen palvelualustalle valmisteltava perukirja mahdollistaisi laajemman perukirjan tietojen esikatselun ja tarkastelun. Tämä valmistelun läpinäkyvyys taas parantaa muiden osakkaiden oikeusturvaa, kun he voivat jo etukäteen huomauttaa virheistä tai varmistaa oikeusturvansa esimerkiksi pesänselvittäjää hakemalla.

Kuolinpesän ilmoittaja voisi päivittää kuolinpesän osakasrekisteriin ilmoitettuja tietoja, jos niiden havaitaan olevan virheelliset tai puutteelliset. Jos tietoja päivitettäisiin tietojen oikeaksi vakuuttamisen jälkeen, olisi kuolinpesän ilmoittajan vakuutettava tiedot uudelleen oikeaksi.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

Vakuutus ja todistus kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa

Maanmittauslaitos on lausunnossaan tuonut esiin, että perintökaaren 20 luvun 6 §:n 4 momentissa ehdotettu kehittyneiden sähköisten allekirjoitusten käyttö saattaa aiheuttaa tosiasiallisia ongelmia perukirjojen allekirjoitusten hyväksyttävyyttä arvioitaessa. Tällaisten allekirjoitusten osalta ei ole olemassa menettelyjä, joista selviäisi

yksiselitteisesti, milloin jokin allekirjoitusmenetelmä tai palvelu täyttää kehittyneen sähköisen allekirjoituksen vaatimukset. Lisäksi Maanmittauslaitos näkee haasteita allekirjoitusten validoinnissa. Maanmittauslaitoksen mielestä perukirjojen sähköinen allekirjoittaminen mainitulla tavalla voi aiheuttaa ongelmia perukirjojen allekirjoitusten hyväksyttävyyttä arvioitaessa.

Ministeriöt:

Maanmittauslaitoksen lausuntoon on otettu kantaa jäljempänä kohdassa 2.7. Jos perintökaaren 20 luvun 6 §:n 4 momenttia selvyyden vuoksi täydennetään, on myös kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 4 §:n 3 ja 4 momenttia täydennettävä vastaavasti. Ministeriöiden täydennysehdotukset on kuvattu kohdassa 2.7.

- Sähköistä allekirjoitusta koskevia selvennyksiä lukuun ottamatta ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

Asiakirjojen säilytyspalvelu

Suomen Asianajajat kysyy lisätietoja ja ohjeistusta siitä, mitä tietoja palvelualustaan liittyvässä asiakirjojen säilytyspalvelussa voidaan säilyttää ja miten pystytään estämään se, ettei palvelualustaan tallenneta sinne kuulumattomia tietoja. Hallituksen esitys ei Asianajajien mukaan myöskään vastaa kysymykseen siitä, voidaanko asiakirjojen säilytyspalveluun antaa pääsy perukirjaa laativalle asiantuntijalle.

Sisäministeriön poliisiosaston mukaan asiakirjojen säilytyspalvelun käyttöehdoissa tulee varmistaa tietoturva, käyttöoikeuksien hallinta sekä selkeä vastuunjako kuolinpesän osakkaiden välillä. Erityisesti tulee määritellä tarkasti, kuka voi tallentaa asiakirjoja, kuka voi muuttaa niitä ja miten mahdolliset ristiriidat ratkaistaan.

Ministeriöt:

Kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 §:n 2 momentin mukaan asiakirjojen säilytyspalvelun käyttötarkoituksena on tarjota kuolinpesän omaan käyttöön paikka, jossa voidaan säilyttää kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Lain 5 §:ssä ehdotetaan, että kuolinpesä saisi vastaavasti tallentaa asiakirjojen säilytyspalveluun vain kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavissa olevia tietoja on esimerkinomaisesti yksilöity hallituksen esityksen tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointiosioissa sekä kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 ja 5 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 107/2026 vp. s.51, 89 ja 95). Asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjänä toimivan Verohallinnon keinoja huolehtia henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden ja rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta on kuvattu kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 2 ja 6 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 107/2026 vp. s.91-92 ja 96). Lähtökohtaisesti kuolinpesän osakkaat itse arvioisivat Verohallinnon ohjeiden perusteella, mitä tietoja palveluun tallentaisivat.

Kullakin kyseisen kuolinpesän osakkaaksi kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetulla henkilöllä olisi pääsy asiakirjojen säilytyspalveluun. Kukin kuolinpesän osakas voisi valtuuttaa esimerkiksi asianajajan toimimaan puolestaan palvelualustan palveluissa.

Valtuutetulla asianajajalla olisi tällöin vastaavasti pääsy asiakirjojen säilytyspalveluun ja myös oikeus tallentaa tietoja asiakirjojen säilytyspalveluun.

Asiakirjojen säilytyspalvelun käyttö olisi järkevää niissä valtaosassa kuolinpesiä, joissa osakkaat yhteisymmärryksessä jakavat toisilleen kuolinpesän selvittämiseen liittyviä tietoja. Riitaisissa pesissä asiakirjojen säilytyspalvelun käyttöön ei välttämättä olisi halukkuutta eikä se välttämättä ole tarkoituksenmukaistakaan. Mikäli riitaisissa pesissä osakkailla syntyy erimielisyyttä säilytyspalveluun tallennettavista asiakirjoista tai niiden sisällöstä, ei riitaisia kuolinpesiä varten kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista luoda palvelua rajoittavia tai estäviä erityisiä rakenteita sillä seurauksella, että valtaosassa pesiä menetettäisiin ne hyödyt, joita palvelun tarjoamisella tavoitellaan. Rajoitukset ja estot eivät olisi perusteltuja myöskään henkilötietojen suojan tai rekisteröityjen oikeuksien toteuttamiseksi. Edellä todetulla tavalla Verohallinnolla olisi rekisterinpitäjänä tietosuoja-asetuksen mukaiset velvollisuudet huolehtia henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden ja rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta.

Kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 §:n 1 momentin mukaan Verohallinto ylläpitäisi kuolinpesän palvelualustaa. Tähän tehtävään sisältyisi myös vastuu palvelualustalle toteutettavien palveluiden kuten asiakirjojen säilytyspalvelun tietoturvasta ja käyttövaltuushallinnasta. Kuolinpesän palvelualustan tietoturva- ja käyttövaltuushallintaratkaisuja on yleisellä tasolla kuvattu HE 107/2026 vp:n jaksossa 4.2.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset (erityisesti s.53-54). Tarkemman tason ratkaisut jäisivät Verohallinnon ratkaistavaksi säännösten toimeenpanovaiheessa.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

2.2 Lakiehdotus nro 2: Laki kuolinpesän osakasrekisteristä

Luvut 1-2

4 § Osakastietojen muodostaminen

Finanssiala on lausunnossaan kysynyt (s. 3-4), miten Digi- ja väestötietoviraston manuaaliset tiedostot otetaan huomioon osakastietojen muodostamisessa.

Ministeriöt:

Esityksellä ei ehdoteta muutoksia siihen, miten ja missä laajuudessa nykyisiin sukuselvityksiin sisältyvät tiedot ja jatkossa kuolinpesän osakasrekisteriin muodostettavat perustiedot koottaisiin. Osakasrekisterin perustiedot muodostettaisiin väestötietojärjestelmän ja kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 4 §:ssä mainittujen muiden tietovarantojen tiedoista. Väestötietojärjestelmä koostuu valtakunnalliseen tietojärjestelmään kuuluvista tiedoista sekä alueellisesti järjestetyistä asiakirja- ja muista aineistoista, joihin kysymyksen mukaisilla manuaalisilla tiedostoilla viitataan. Osakasrekisterin perustietojen muodostamisessa hyödynnettäisiin siis tarvittaessa myös näitä valtakunnalliseen tietojärjestelmään sisältymättömiä aineistoja vastaavasti kuin niitä hyödynnetään nykyään kerättäessä tietoja perunkirjoitusta varten tarvittaviin sukuselvityksiin. Hyödyntämisessä olisi yleensä kyse valtakunnalliseen tietojärjestelmään kuuluvien tietojen täydentämisestä.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

5 § Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot

Maanmittauslaitos pitää ehdotetun pykälän **1 momentin** osalta tärkeänä, että osakasrekisterin tietopalvelua ja rekisteristä annettavia todistuksia suunniteltaessa perittävän kuolinpesän osakkaat ilmoitetaan yksiselitteisesti ja erottuvalla tavalla niin, että ’muita kuolinpesän hallintoon liittyviä henkilöitä’ ei sekoiteta perittävän kuolinpesän varsinaisiin osakkaisiin ja että puolison tai entisen puolison osakasasemaan liittyviä erityisiä seikkoja korostetaan riittävästi.

Pykälän **2 momentin** osalta Maanmittauslaitos pitää onnistuneena testamentteja koskevaa kohtaa 4, jonka mukaan kuolinpesän ilmoittaja ilmoittaa rekisteriin kaikki testamentit riippumatta sen luokittelusta yleis- tai erityistestamentteihin, koska ero yleis- ja erityistestamentin saajan välilllä on maallikolle haastava tehtävä. *Finanssiala* tuo esiin, että testamentteja koskevan yleistiedon lisäksi rekisteriin tulisi tallentaa tieto myös testamentinsaajista. Tieto paitsi yleistestamentin mutta myös erityistestamentin saajasta on olennainen tieto finanssialan yhtiöille. *Suomen Asianajajien* mukaan esitys ei ota kantaa tilanteisiin, joissa perittävältä jäi useampi kuin yksi testamentti, testamenttiin liittyy moitekanne tai vireillä on muu kuolinpesään liittyvä riita tai eriävä näkemys osakkuuksista.

Saman momentin 7 kohdan osalta *Suomen Asianajajat* nostaa esille kysymyksen siitä, miten estetään maallikon kirjaama testamentin toimeenpanijan liian aikainen merkitseminen järjestelmään, koska tieto testamentin toimeenpanijasta muuttaa kuolinpesän hallintotavan yhteishallinnosta toimeenpanijahallinnoksi. Liian aikaisin rekisteriin merkitty tieto tulisi vähintäänkin saada korjatuksi tai riitautetuksi. Asianajajien mukaan kuolinpesän ilmoittajan ilmoitusvelvollisuuteen liittyy muutoinkin niin paljon riskitekijöitä ja virhemahdollisuuksia, että 2 momentin osalta lain tulisi tulla voimaan vasta sen jälkeen, kun järjestelmän toimivuus on ensin todettu viranomaisten rekisteriin toimittamien tietojen pohjalta.

Saman momentin 8 kohdan osalta *Maanmittauslaitos* pitää perusteltuna, että perintöosuuden luovuttaminen lisättäisiin omana alakohtanaan momentissa lueteltuihin täydennettäviin seikkoihin siitä huolimatta, että perintöosuuden luovuttaminen ei lähtökohtaisesti päätä luovuttajan osakasasemaa (kuolinpesän osakkaan osakkuuden päättyminen tulee ilmoittaa kohdassa 8).

Pykälän **3 momentin** osalta oikeusministeriön lausunnossa on tuotu esiin tarve täsmentää momentin 6 kohtaa sellaisten harvinaisten tilanteiden osalta, joissa tuomioistuin vapauttaa perintökaaren 19 luvun 21 §:n nojalla testamentin toimeenpanijan tehtävästään. Maanmittauslaitos esittää lisäksi teknisen parannusehdotuksen 6 kohtaan, jonka mukaan kohdan alkuun lisättäisiin selkeyden ja yhdenmukaisuuden vuoksi tallennettavaksi tiedoksi ensin tieto pesänselvittäjän määräämisestä ja vasta sitten tieto pesän selvittäjän nimestä ja muista mainituista seikoista.

Ministeriöt:

Maanmittauslaitoksen pykälän **1 momenttiin** liittyvän huomautuksen osalta ministeriöt toteavat, että esille nostettu asia otetaan huomioon järjestelmäkehitystyössä ja

tietopalvelun suunnittelussa, eikä asian huomioon ottaminen edellytä muutoksia lakiehdotukseen.

Pykälän **2 momenttiin** liittyvien huomautusten osalta ministeriöt toteavat seuraavaa:

Testamentteja (kohta 4) on pohdittu perusteellisesti sekä työryhmätyöskentelyn että jatkovalmistelun kuluessa. Ministeriöiden ja järjestelmäkehityksestä vastaavien virastojen kesken on jatkovalmistelussa päädytty esityksessä olevaan kompromissiin. Kompromissin perusteella kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetaan vain yleistieto testamentista riippumatta testamentin luonteesta. Koska kuolinpesän osakkuus voi muodostua vain yleistestamentin perusteella, testamentinsaaja yksilöidään kohdassa 5 vain silloin, jos kuolinpesän ilmoittaja arvioi testamentin yleistestamentiksi. Legaatinsaajia ei merkitä kuolinpesän osakasrekisteriin, vaan heitä koskevat yksilöintitiedot merkitään vasta perukirjaan.

Vaikka sääntely on kirjoitettu yksikkömuotoon, kohdissa 4 tai 5 ei ole määritelty testamenttien tai testamentinsaajien enimmäislukumäärää. Jos testamentit eivät ole ristiriidassa keskenään, samaan aikaan voi olla voimassa useita testamentteja. Myös riidanalaisia testamentteja koskeva tieto tulee tallentaa, koska perintökaaren 18 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan yleisjälkisäädöksen saajan katsotaan olevan osakas silloinkin, kun hänen oikeutensa on riidanalainen. Yleistieto testamentista on tärkeä, koska ministeriöiden tiedossa on, että jako yleis- ja erityistestamenttien välillä voi olla maallikoille haastavaa. Testamenttia koskevan yleistiedon saatuaan mm. finanssialan yritykset voivat tilanteen mukaan pyytää kuolinpesää toimittamaan testamentin tarkasteltavakseen ja muodostaa oman arvionsa siitä, onko kuolinpesän ilmoittajan antama tieto osunut oikeaan.

Kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelun asiakasohjeissa tullaan kertomaan, milloin tieto testamentin toimeenpanijasta kuuluu merkitä osakasrekisteriin. Asiakasohjeissa tullaan kertomaan myös, mitä vaikutuksia tiedon lisäämisellä on. Jos kuolinpesän ilmoittaja ohjeista huolimatta merkitsisi virheellisesti testamentin toimeenpanijan rekisteriin, kuolinpesän ilmoittaja voisi tehdä rekisteriin muutoksia ja poistaa tiedon testamentin toimeenpanijasta. Tiedon voisi poistaa siihen saakka kunnes tiedot olisi vakuutettu oikeaksi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 11 §:n mukaisesti.

Pesäosuuden luovuttamista koskevan 8 kohdan osalta ministeriöt toteavat, että vaikka pesäosuuden luovuttaminen ei automaattisesti päätä luovuttajan osakasasemaa tai tuo luovutuksensaajalle osakkaan oikeuksia, saattaa osapuolten sopimustarkoituksesta johtua, että ilmoittajan tulee lisätä myös luovutuksensaaja osakkaan asemaan. Näin on esimerkiksi silloin, jos pesäosuuden saajalle on annettu luovutussopimuksessa valtuutus käyttää osakkaan oikeuksia kuolinpesässä. Pesäosuuden luovuttajan osakasasema päättyy kuitenkin siinä tilanteessa, että yksi luovutuksensaaja lunastaa kaikki pesäosuudet ja pesä katsotaan luovutusten seurauksena jaetuksi. Vaikka pesäosuuden luovutuksiin liittyy eittämättä erityistilanteita, joiden merkitsemiseen oikein kuolinpesän osakasrekisteriin kuolinpesän ilmoittaja saattaa tarvita asiantuntija-apua, eivät ministeriöt katso perustelluksi lisätä 5 §:n 2 momenttiin näitä tilanteita koskevaa erillistä alakohtaa. Maanmittauslaitoksen kommentti otetaan kuitenkin huomioon alakohtaan 8 liittyvässä järjestelmäkehitystyössä ja palveluohjauksessa. Kommentti on tätä tarkoitusta varten toimitettu edelleen Digi- ja väestötietovirastolle.

Pykälän **3 momenttiin** liittyvien huomautusten osalta ministeriöt eivät lähtökohtaisesti vastusta Maanmittauslaitoksen teknistä parannusehdotusta kohdassa 6, mutta se ei ole

välttämätön eikä yhteensopiva oikeusministeriön lausunnossaan ehdottaman säännösehdotuksen kanssa. Ministeriöt eivät siksi puolla Maanmittauslaitoksen ehdotusta, vaan 5 §:n 3 momentin 6 kohtaan tehtävää muutosta puolletaan vain siinä muodossa kuin sitä on ehdotettu oikeusministeriön lausunnossa eli (lisäys lihavoitu) *6) tieto perintökaaren 19 luvun 1 §:ssä tarkoitetun pesänselvittäjän* ***ja 21 §:ssä tarkoitetun testamentin toimeenpanijan*** *nimestä ja muista tarpeellisista yksilöintitiedoista,* mahdollisesta vapauttamisesta sekä ratkaisun ajankohdasta;

- Ministeriöt ehdottavat oikeusministeriön ehdotuksen perusteella 5 §:n 3 momentin 6 kohtaa muutettavaksi edellä kuvatusti. Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

6 § Tiedonsaantioikeus viranomaisilta

Oikeusrekisterikeskuksen mukaan teknistä rajapintaa eli AIPAn tai muun järjestelmän jakelua ei ole mahdollista käyttää, jos tiedonsaantioikeus on rajattu välttämättömiin tietoihin ja tietosisältö on itsessään vakioimaton. Lausunnossa viitataan siihen, että ”Teknisten rajapintojen avaamiseen vaikuttaa myös tiedonsaantioikeuksia koskevien säännösten täsmällisyys. Erityisesti salassapitosäännösten edelle menevissä tiedonsaantiin oikeuttavissa säännöksissä on varsin usein rajoitettu tiedonsaanti vain välttämättömään. Tällainen sääntely tarkoittaa sitä, että tiedot luovuttava viranomainen joutuu tapauskohtaisesti arvioimaan, mitkä tiedot ovat saavalle viranomaiselle välttämättömiä juuri siinä tilanteessa, jossa tietoja on pyydetty. Välttämättömyysedellytys tiedonsaantioikeuden muodostavassa sääntelyssä viittaa juuri tapauskohtaiseen harkintaan, jolloin tiedonsiirtoa tietojärjestelmien välillä ei voida vakioida siten, että tiedonsaanti olisi mahdollista teknisen rajapinnan avulla.” (Voutilainen, Tomi. Digitaalisten palvelujen sääntely. Alma Talent Helsinki 2023, s. 331–332). ORK:n lausunnon mukaan samoin asiaa on arvioinut myös perustuslakivaliokunta (PeVL 73/2018 vp, s. 10).

Ministeriöt:

Digi- ja väestötietoviraston oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tietoja perustuisi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 6 §:ään. Oikeusrekisterikeskuksen lausunnossa todetuin tavoin tiedonsaantioikeus olisi rajattu välttämättömiin tietoihin. Ehdotetussa 6 §:ssä olisi kuitenkin viittaus myös kuolinpesän osakasrekisterin tietosisältöä yksityiskohtaisesti kuvaavaan 5 §:ään. Tietojen olisi siis oltava välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitettujen perittävän kuolinpesän osakkaita ja muita kuolinpesään liittyviä henkilöitä koskevien tietojen kokoamiseksi sekä näiden tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi. Esimerkiksi 5 §:n 3 momentin 6 kohdassa yksilöidään tuomioistuimilta saatavista pesänselvittäjää koskevista päätöksistä osakasrekisteriin tallennettavissa olevat tiedot. Lisäksi lakiin tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan ehdotetaan uutta 3 a §:ää, jossa yksilöitäisiin ne tiedot, jotka tuomioistuimen on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle kuolinpesän osakasrekisteriin tehtävää merkintää varten.

Tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä säädetään voimassa olevan julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan lain (906/2019, tiedonhallintalaki) 22 §:ssä. Pykälän 1 momentin ilmaiseman pääsäännön mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos

vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Pykälän 2 momentin mukaan tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja.

Teknisen rajapinnan käyttämisen kannalta on keskeistä arvioida sitä, olisiko tietojen luovuttamisessa kyse tiedonhallintalain edellyttämällä tavalla säännöllisesti toistuvasta ja vakiosisältöisestä sähköisestä tietojen luovuttamisesta. Tältä osin ministeriöt kiinnittävät huomiota siihen, että kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain tiedonsaantoikeussäännös ei yksinään määrittäisi luovutettavissa olevia tietoja. Tiedonsaantioikeussäännöksen välttämättömyyskriteerillä on rajattu luovutettavaa tietosisältöä, minkä lisäksi tiedonsaantioikeussäännöksessä rajattaisiin luovutettujen tietojen käyttö rekisterin tietosisällön kokoamiseen, ylläpitämiseen ja rekisterin tietojen oikeellisuuden varmistamiseen. Tietosisältö olisi ehdotettua lainsäädäntöä kokonaisuutena tarkasteltaessa yksilöity keskeisiltä osin jopa tietotasolla säännösehdotuksissa. Esitettävä lainsäädäntö kokonaisuutena rajaisi luovutettavia tietoja siten, että luovutettavia tietosisältöjä voitaisiin vakioida teknisen rajapinnan avulla toteutettavaa tiedonluovutusta varten.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

8 § Kuolinpesän ilmoittaja ja yhteyshenkilö

Maanmittauslaitos ehdottaa pykälän 2 momentissa olevaa sanaa ’viimeistään’ korvattavaksi sanalla ’aina’.

Ministeriöt:

Ministeriöt eivät kannata Maanmittauslaitoksen ehdotuksen toteuttamista, koska ’viimeistään’ sanan korvaaminen ’aina’ sanalla viittaisi siihen, että perukirja säännönmukaisesti laaditaan useammin kuin kerran. Vaikka perukirjan täydentäminen on mahdollista, lähtökohtaisesti on tavoitteena, että perukirja laadittaisiin vain kerran.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

9 § Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat muutokset

Suomen Asianajajat pyytää toimintaohjetta tilanteessa, jossa osakkaat ovat erimielisiä ilmoittajan henkilöstä, esimerkiksi, jos osakkaat vuorotellen ilmoittavat itsensä tai tahtomansa henkilön ilmoittajaksi. Asianajajat kysyy, poistaako uusi ilmoitus aikaisemman ilmoituksen ja tämän henkilön oikeudet ja velvollisuudet.

Ministeriöt:

Osakkaiden vuorotellen itsensä tai tahtomansa henkilön kuolinpesän ilmoittajaksi ilmoittamista kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelussa ei voida estää muuttamatta valittuja perusratkaisuja, joilla varmistetaan suuren enemmistön tarpeet sujuvasta asioinnista palvelussa. Kuolinpesän ilmoittaja voidaan siis vaihtaa monta kertaa, kun pesä on osakkaiden yhteishallinnossa. Palveluun toteutetaan kuitenkin odotusaika, jolloin kuolinpesän ilmoittajaa ei voisi vaihtaa useita kertoja lyhyen ajan, kuten saman vuorokauden aikana. Tällä vähennetään riskiä palvelun epäasiallisesta käytöstä. Riitatilanteissa käytössä ovat sama keinot kuin nykyäänkin eli myös keinoista viimesijaisin eli pesänselvittäjän hakeminen.

Kuolinpesän ilmoittajan velvollisuudet ja vastuut kytkeytyvät hänen itsensä oikeaksi vakuuttamaansa versioon kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

12 § Osakastietojen päivittäminen ja uuden vakuutuksen antaminen

Finanssiala huomauttaa, että se ei näe hyötyjä ennen perunkirjoitusta tehtävässä osakastietojen oikeaksi vakuuttamisessa eikä se tunnista hyötyjä myöskään osakastietojen uudelleenvakuuttamisessa perunkirjoituksen jälkeen. *Sisäministeriön poliisiosasto* tuo esiin, että rekisteritietojen korjaamiseen ja muutoksenhakuun liittyvien menettelyjen on oltava selkeitä ja helposti saavutettavia.

Ministeriöt:

Hallituksen esityksen jaksossa 5.1.6. (s. 66–67) on pohdittu oikeaksi vakuuttamisen mahdollisuutta ennen ja jälkeen perunkirjoituksen. Jaksossa on päädytty siihen, että koska on olemassa tahoja, kuten Suomen Vuokranantajat ja Ulosottovirasto, joiden mukaan osakastietojen oikeaksi vakuuttamisesta myös ennen perunkirjoitusta saattaa olla joissain tilanteissa etua kuolinpesälle, tämä mahdollisuus on katsottu perustelluksi säilyttää. Esimerkkeinä lausuntopalautteessa on mainittu muun muassa perittävän asunnon vuokrasuhteeseen liittyvän asioinnin helpottuminen ja ulosoton sähköisen asioinnin mahdollistaminen. Uudelleen vakuuttamisen mahdollistamisella on tärkeä merkitys myös tilanteessa, jossa perunkirjoituksesta on kulunut pitkä aika ja sopimuskumppani edellyttää osakasrekisterin tietojen päivittämistä. Digi- ja väestötietoviraston alustavan tulkinnan mukaan perunkirjoituksen jälkeen muutetuille osakastiedoille ei voisi myöskään jatkossa hakea vahvistusta Digi- ja väestötietovirastosta, ellei kuolinpesän osakasrekisterin tietoja ole ensin vakuutettu uudelleen mahdollisen tietojen päivittämisen jälkeen. Osakastietojen uudelleen vakuuttaminen toteuttaisi osaltaan myös sisäministeriön poliisiosaston toivomaa mahdollisutta rekisteritietojen korjaamiseen perunkirjoituksen jälkeen.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

14 § Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen julkinen luotettavuus

Suomen Asianajajat puoltaa sitä, että julkinen luotettavuus annetaan vain viranomaisilta rekisteriin tuleville tiedoille. Järjestö painottaa ohjeistamisen ja tiedottamisen tärkeyttä siitä, etteivät kuolinpesän ilmoittajan antamat tiedot nauti julkista luotettavuutta ja kysyy, miten voidaan välttää se, etteivät maallikot tai muutkaan luule, että rekisteriin kuolinpesän ilmoittajan ilmoittamana merkitty tieto olisi toteennäytettyä tietoa.

Finanssiala on tuonut esiin, että sääntelyssä tulisi erottaa toisistaan rekistereistä tuotavien sähköisessä muodossa olevien tietojen lähtökohtainen julkinen luotettavuus ja kuolinpesän osakasrekisterin muokattujen tietojen julkinen luotettavuus siten, että rekisteritietojen näkyvyys ja julkinen luotettavuus säilyisi, vaikka niihin tehtäisiin sellaisia muutoksia, jotka poistavat alkuperäisen lähtötiedon antaman osakkuusolettaman. Esimerkkejä tästä olisivat perinnöstä luopuminen, jossa tulisi voida luotettavasti selvittää myös perinnöstä luopuneen tahon perillisasema, ja lesken tai aiemman aviopuolison osakasaseman päättyminen ositukseen. Lisäksi Finanssialan mielestä tulisi lisätä ulkomailla asumisjaksoja koskevien tietojen julkista luotettavuutta.

Maanmittauslaitos pitää esityksessä valittua lähtökohtaa vain rekisteritietojen julkisesta luotettavuudesta oikeana. Se pitää kuitenkin tärkeänä, että kuolinpesän osakasrekisterissa olevat, kuolinpesän osakkaita osoittavat perustiedot eivät menettäisi 14 §:ssä säänneltyä julkista luotettavuutta kokonaisuudessaan vain sen vuoksi, että pesän ilmoittaja on ilmoittanut joitakin kuolinpesän osakastahoon liittyviä täydentäviä tietoja ehdotetun 5.2 §:n nojalla. Tällainen tulkinta olisi Maanmittauslaitoksen mukaan sinänsä mahdollinen myös ehdotetun lain sanamuodon puitteissa, jos tätä tulkintaa vahvistettaisiin. Laitoksen mukaan julkisen luotettavuuden olisi lisäksi laajennuttava esimerkiksi siten, että entinen puoliso voisi antaa ilmoituksen, ettei hänellä ole vaateita, ja tämä ilmoitus huomioon ottaen rekisterin tiedot olisivat hänen osaltaan julkisesti luotettavat. *Maanmittauslaitos* lausuu lisäksi, että lakiehdotuksessa ei ole säännöksiä kolmannen vilpittömän mielen suojasta siinä tapauksessa, että osakasrekisteristä puuttuu tieto pesänselvittäjän määräämisestä, kuolinpesän konkurssista tai laissa mainituista, ulosmittaukseen tai turvaamistoimeen kohdistuvista tiedoista, vaikka ne olisi tullut merkitä rekisteriin.

Ministeriöt:

Suomen Asianajajien esille ottama huoli tulee ottaa huomioon järjestelmäkehityksessä ja erityisesti siinä, miten kuolinpesän osakasrekisterin tiedot näkyvät niiden käyttäjille. Huoli on välitetty järjestelmäkehityksestä vastaaville virastoille, mutta ministeriöiden arvion mukaan se ei edellytä muutoksia lakiehdotuksen sisältöön.

Ministeriöiden käsityksen mukaan Finanssialan esille ottamaan ensimmäiseen huoleen on jo vastattu 14 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE, s. 114-115). Perusteluissa on todettu, että ”lain 4 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä osakasrekisteriin tuodut osakastiedot, joita kuolinpesän ilmoittaja ei ole muuttanut tai täydentänyt, nauttivat edelleen samaa julkista luotettavuutta kuin lähderekisterin tiedot, vaikka osakasrekisterin tietoja olisi muilta osin muutettu tai täydennetty.” Tämä johtuu lähderekisterin tietoja koskevasta sääntelystä. Käytännössä on useimmiten kyse väestötietojärjestelmästä tuoduista tiedoista, jotka nauttivat julkista luotettavuutta väestötietolain 18 §:n nojalla. Asiasta ei ole tarpeen säätää erikseen kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa, koska kyse olisi tällöin päällekkäisestä sääntelystä. Lisäksi Digi- ja väestötietovirastosta saadun tiedon mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä saatavissa todistuksissa tullaan erittelemään lähderekisterin tieto

osakasrekisterin tiedosta, jolloin lähdetieto on saatavilla myös niissä tilanteissa, joissa kuolinpesän ilmoittaja on täydentänyt tai muuttanut lähderekisterin tietoja. Ulkomailla asumisjaksojen osalta asiaa on arvioitu 4 §:n 3 momentin säännöskohtaisten perusteluiden yhteydessä (HE s. 101) ja esityksen jakson 5.1.5 yhteydessä (s. 65-66).

Ministeriöiden vastaukseen Finanssialan esille ottamiin näkökohtiin sisältyy osittainen vastaus myös Maanmittauslaitoksen esille ottamiin seikkoihin. Perustietojen täydentäminen 5 §:n 2 momentin mukaisella tiedolla, kuten testamentista taikka toimitetusta osituksesta saadulla tiedolla, ei poista lähderekisterin tietojen julkista luotettavuutta lähderekisterin tietojen luotettavuutta koskevan lainsäädännön mukaisena. Kuolinpesän ilmoittajan täydentämä tieto kuitenkin poistaisi ehdotetussa 14 §:ssä tarkoitetun julkisen luotettavuuden, jos täydennetyllä tiedolla on merkitystä joko yksittäisen henkilön osakasaseman tai koko osakaspiirin kannalta. Tällaisesta tilanteesta on kyse esimerkiksi Maanmittauslaitoksen lausunnossaan esille ottamissa tilanteissa, joissa testamentti tuo osakaspiiriin uuden osakkaan tai toimitettu ositus tai vaateettomuusilmoitus poistaa aiemman puolison kuolinpesän osakaspiiristä. Näissä tilanteissa osakaspiiriä koskevan tiedon julkinen luotettavuus ei 14 §:n perusteella säily, koska sääntelyehdotuksessa on otettu lähtökohdaksi se, että julkinen luotettavuus ei voi muodostua pelkästään yksityishenkilön täydentämän tiedon perusteella. Asiaa on arvioitu huolellisesti valmisteluvaiheessa eivätkä ministeriöt pidä aiheellisena arvioida asiaa toisin Maanmittauslaitoksen esittämien argumenttien perusteella.

Maanmittauslaitos on esittänyt huomautuksen myös siitä, että lakiehdotuksesta puuttuu erillissääntely vilpittömän mielen suojasta tilanteessa, jossa kuolinpesän osakasrekisteristä puuttuu viranomaistahon täydentämisvastuulla ollut tieto esimerkiksi pesänselvittäjän määräämisestä tai kuolinpesän konkurssista. Ministeriöt vastaavat, että valmistelutyötä on tehty siinä tarkoituksessa, että rekisterin 5 §:n 3 momentin mukaiset viranomaisilmoitukset voidaan automatisoida niin nopeasti ja kattavasti kuin mahdollista, mikä tukee viranomaistietojen oikeellisuutta ja oikea-aikaisuutta. Ehdotetun lain 14 §:ssä tarkoitettu julkinen luotettavuus ei kuitenkaan kata kuin perustiedot eli 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Muiden tietojen mahdollisista puutteellisuuksista johtuvat vilpittömän mielen suojaan liittyvät esineoikeudelliset ja vahingonkorvausoikeudelliset kysymykset ratkaistaan muun lainsäädännön (kuten perintökaaren, ulosottokaaren tai konkurssilain säännösten) perusteella tai yleisten esineoikeudellisten periaatteiden taikka yleisen vahingonkorvausoikeudellisen sääntelyn perusteella. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos kuolinpesään on määrätty pesänselvittäjä, mitä koskeva tieto ei ole vielä päivittynyt kuolinpesän osakasrekisteriin, ostajan vilpitön mieli ei suojaa ostajaa esimerkiksi tilanteessa, jossa osakas tai osakkaat ovat myyneet kuolinpesän omaisuutta. Osakkaan tai osakkaiden kuolinpesän omaisuutta koskeva oikeustoimi ei tällöin sido kuolinpesää tai kuolinpesän velkojia, koska osakkaat ovat perintökaaren 19 luvun säännösten perusteella menettäneet oikeuden oikeustoimen tekemiseen pesänselvittäjämääräyksen antamisen jälkeen.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

15 § Kuolinpesän ilmoittajan vastuu

Maanmittauslaitoksen mukaan vahinkotilanteet ovat tyypillisimmillään tietojen ilmoittamatta jättämiseen liittyviä laiminlyöntejä. Säännös on kuitenkin kirjoitettu siten, että korvausvastuu perustuu aktiiviseen virheellisten tietojen ilmoittamiseen.

Säännöksen perusteluissa lausutaan kuitenkin säännöksen tarkoittavan myös tilannetta, jossa olennaista tietoa on jätetty kokonaan ilmoittamatta (HE, s. 115). Maanmittauslaitos esittääkin harkittavaksi, pitäisikö säännöksen sanamuotoa muuttaa siten, että sen ja perusteluiden välinen ristiriita poistuisi ja erityisesti ottaen huomioon sen, että vahinkotilanteet ovat tyypillisesti laiminlyöntejä, joissa käytetään hyväksi perustietojen lähtökohtaista julkista luotettavuutta. Maanmittauslaitos kysyy lisäksi, voidaanko ehdotettua 15 §:ää soveltaa tilanteessa, jossa kuolinpesän ilmoittaja ei ole päivittänyt tietoja, vaikka ne vaikuttavat osakastietoihin, ja sopimuspuoli kärsii tietojen päivittämättömyydestä johtuvaa vahinkoa (esim. tilanne, jossa testamentinsaaja on sivuutettu). Lakiehdotuksessa ei ole asetettu kuolinpesän ilmoittajalle velvollisuutta päivittää tietoja.

Ministeriöt:

Ministeriöt ovat arvioineet ehdotetun 15 §:n sanamuodon uudelleen ja ovat Maanmittauslaitoksen kanssa samaa mieltä siitä, että säännöksen sanamuodon ja perusteluiden välillä on epätarkkuutta. Valmistelun tarkoituksena on ollut, että säännöksen sanamuoto kattaisi myös ne säännöskohtaisissa perusteluissa esille otetut tilanteet, joissa tiedot on jätetty kokonaan ilmoittamatta. Säännöksen sanamuotoa täydentämällä saatettaisiin säännös ja sen perustelut vastaamaan paremmin toisiaan ja poistettaisiin tältä osin ehdotukseen jäänyt tulkinnanvaraisuus. Tästä syystä ministeriöt ehdottavat, että lakivaliokunta ehdottaisi 15 §:n 2 momenttia täydennettäväksi sen tarkoituksen mukaisesti siten, että säännökseen lisätään viittaus myös tietojen ilmoittamatta jättämiseen.

15 §:n toisen momentin ensimmäinen lause kuuluisi siten seuraavasti (lisäys lihavoitu):

*Kuolinpesän osakasrekisteriin virheellisiä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta ilmoittaneen **tai ilmoittamatta jättäneen** kuolinpesän ilmoittajan on korvattava virheellisesti tai puutteellisesti ilmoitetuista tai ilmoittamatta jätetyistä tiedoista aiheutunut taloudellinen vahinko sille, jonka oikeus on rekisterimerkinnän oikeellisuudesta riippuvainen*. [Toinen lause: kuten HE:ssä].

Sen sijaan ministeriöt pitävät selvänä, että 15 §:n mukaista vahingonkorvausvelvollisuutta ei synny laiminlyönnistä päivittää tietoja perunkirjoituksen jälkeen, koska tätä koskevasta velvollisuudesta ei ole erikseen säädetty. Tämä seikka on todettu selkeästi myös 15 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE s. 115).

- Ministeriöt ehdottavat Maanmittauslaitoksen ehdotuksen perusteella 15 §:ää täydennettäväksi selvyyden vuoksi tässä lausunnossa ehdotetulla tavalla.

2.7 Lakilehdotus nro 7: Perintökaari

Itä-Suomen hallinto-oikeuden lausunnon mukaan ehdotettu kuolinpesän yhteyshenkilöä koskeva lisäys helpottaisi todennäköisesti niin viranomaisten kuin tuomioistuinten selvitystyötä esimerkiksi sen suhteen, kuka edustaa kuolinpesää.

Tuomioistuinvirasto on lausunnossaan tuonut esiin, että perintökaaren 20 luvun 2 §:ään ehdotettavaa kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevan sääntelyn yhteydessä ei ole

tarkasteltu yhteyshenkilön suhdetta oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 4 §:n 2 momentissa säädettyyn kuolinpesän tiedoksiantoa koskevaan sääntelyyn. Tuomioistuinvirasto ehdottaa sääntelyä täsmennettäväksi siltä osin, milloin tiedoksiantoja kuolinpesälle voidaan toimittaa hallinto- ja yleisissä tuomioistuimissa ainoastaan yhteyshenkilölle. Tuomioistuinvirasto ehdottaa lisäksi perintökaaren 19 luvun 3 §:n ja 23 luvun 4 §:n 1 momentin päivittämistä siltä osin kuin niissä viitataan oikeaksi todistettuun otteeseen tai jäljennökseen perukirjasta.

Maanmittauslaitos on lausunnossaan tuonut esiin, että perintökaaren 20 luvun 6 §:n 4 momentissa ehdotettu kehittyneiden sähköisten allekirjoitusten käyttö saattaa aiheuttaa tosiasiallisia ongelmia perukirjojen allekirjoitusten hyväksyttävyyttä arvioitaessa. Tällaisten allekirjoitusten osalta ei ole olemassa menettelyjä, joista selviäisi yksiselitteisesti, milloin jokin allekirjoitusmenetelmä tai palvelu täyttää kehittyneen sähköisen allekirjoituksen vaatimukset. Lisäksi Maanmittauslaitos näkee haasteita allekirjoitusten validoinnissa. Maanmittauslaitoksen mielestä perukirjojen sähköinen allekirjoittaminen mainitulla tavalla voi aiheuttaa ongelmia perukirjojen allekirjoitusten hyväksyttävyyttä arvioitaessa.

Ministeriöt:

Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 27 §:ssä säädetään oikeudenkäymiskaaren tiedoksiantoa koskevien säännösten toissijaisuudesta. Toisin sanoen, kyseisen luvun säännöksiä ei sovelleta, jos tiedoksiannosta on säädetty muualla toisin. Perintökaaren 20 luvun 2 §:n 3 momenttiin ehdotetaan nyt erityissäännöstä, jonka mukaan kaikki kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut ottaa vastaan kuolinpesän yhteyshenkilö. Kuten hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu (s. 150), perintökaareen ehdotettava kuolinpesän yhteyshenkilöä koskeva säännös saisi erityissäännöksenä etusijan yleislakiin nähden. Tällaisena yleislakina on esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa mainittu hallintolaki (434/2003). Samalla tavoin nyt ehdotettu säännös saisi erityissäännöksenä etusijan myös oikeudenkäymiskaaren säännöksiin nähden.

Jos lakivaliokunta pitää sitä perusteltuna, voidaan asiaa tarvittaessa selventää lakivaliokunnan lausunnossa myös oikeudenkäymiskaaren osalta painottaen oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 27 §:ään sisältyvää lain toissijaisuutta koskevaa säännöstä.

Tuomioistuinviraston esiin nostaman perintökaaren 19 ja 23 lukuja koskevan päivitystarpeen osalta ministeriöt toteavat, että kyseisten säännösten viittaukset koskevat perukirjaa kokonaisuudessaan eivätkä pelkästään perukirjan osakasluetteloa. Nyt ehdotetuilla lakiuudistuksilla ja erityisesti ehdotuksella kuolinpesän osakasrekisterin perustamisesta ei ole vaikutusta sellaiseen tilanteeseen, jossa tarvitaan perukirjan sisältämiä varallisuustietoja. Kuolinpesän osakasrekisteriin ei rekisteröidä tietoja kuolinpesän varallisuudesta. Näin ollen ministeriöt eivät näe tarvetta muuttaa Tuomioistuinviraston lausunnossa esille nostamia lainkohtia.

Sen sijaan Tuomioistuinvirasto on tuonut lausunnossan esiin tärkeän näkökohdan siitä, että tuomioistuinten *käytännesääntöjä* saattaa olla aihetta arvioida uudelleen tämän lainsäädäntöhankkeen voimaantulon yhteydessä. Koska tuomioistuimella olisi vastaisuudessa pääsy kuolinpesän osakasrekisteriin, joka korvaa nykyisen sukuselvityksen, täydellisen sukuselvityksen edellyttäminen pesänselvittäjää tai pesänjakajaa koskevan hakemuksen yhteydessä vaikuttaa jatkossa tarpeettomalta. Koska tuomioistuinten käytännesääntöjen päivittämistarpeen arviointi ei kuulu

valtioneuvoston toimivaltaan, asian arviointi jää Tuomioistuinviraston ja tuomioistuinten oman harkinnan varaan.

eIDAS-asetus (sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 910/2014, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EU) 2024/1183) ei edellytä kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia tarjoavan palvelun vaatimustenmukaisuuden arviointia eikä ilmoitusta valvovalle viranomaiselle palvelun tarjoamisesta, kuten hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen tarjoajilta edellytetään. Näistä syistä kehittyneiden sähköisten allekirjoitusten tarjoajista ei myöskään ole mahdollista ylläpitää rekisteriä vastaavasti kuin hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen tarjoajista ylläpidetään. Kehittyneiden sähköisten allekirjoitusten osalta on siis olemassa jonkinasteinen riski siitä, että niitä tarjoava palvelu ei täytä eIDAS-asetuksessa ja sen nojalla annetuissa komission täytäntöönpanoasetuksissa asetettuja vaatimuksia. Lisäksi allekirjoituksen vastaanottajan, kuten viranomaisen, voi olla työlästä varmistua palvelun vaatimusten mukaisuudesta itse, sillä tämä vaatii teknistä asiantuntemusta ja tietoa kyseisestä allekirjoituspalvelusta.

Vaikka kehittyneiden sähköisten allekirjoitusten vaatimustenmukaisuudesta ei voida olla täysin varmoja, on kuitenkin selvää, että markkinoilla on tarjolla useita erilaisia sähköisen allekirjoittamisen palveluja. Tällä hetkellä Suomessa on tarjolla vain yksi hyväksytty sähköinen allekirjoitus, jota tarjoaa Digi- ja väestötietovirasto. Siten muut tarjolla olevat allekirjoituspalvelut ovat joko kehittyneitä tai muita sähköisiä allekirjoituksia. Kehittyneet sähköiset allekirjoitukset ovat hyväksyttyjä sähköisiä allekirjoituksia vähäisempien vaatimusten vuoksi helppokäyttöisiä ja niiden arvioidaan olevan erityisesti yksityisen sektorin palveluissa laajemmin käytössä. Kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia voidaan lisäksi pitää luotettavina silloin, kun ne täyttävät eIDAS-asetuksen vaatimukset.

Perukirjoja laaditaan vuosittain kymmeniä tuhansia. Niihin antavat todistuksia ja vakuutuksia hyvin erilaisilla digivalmiuksilla toimivat henkilöt. Tällä hetkellä Digi- ja väestötietoviraston tarjoama hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen ratkaisu ei ole kovin laajasti käytössä. Sähköisen perukirjan allekirjoitusratkaisun tulisi olla käytettävissä laajasti tinkimättä kuitenkaan keskeisistä allekirjoitusratkaisun luotettavuusvaatimuksista. Kehittynyt sähköinen allekirjoitus täyttää nämä käytettävyys- ja luotettavuusvaatimukset.

Ministeriöt haluavat vielä lopuksi korostaa, että sääntelyllä ei rajoiteta hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen käyttämistä sähköisissä perukirjoissa. Hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen käyttö saattaa tulevaisuudessa yleistyä ja sen käyttäminen olisi mahdollista jo nykyisen säännösehdotuksen perusteella, koska hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen luotettavuustaso on kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta korkeampi. Asiaa on avattu myös pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa (HE, s. 152-153). Ministeriöiden näkemyksen mukaan asiaa voitaisiin vielä selventää mainitsemalla hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen vaihtoehtoinen käyttömahdollisuus nimenomaisesti myös itse säännöksessä. Tällöin täydennetty 4 momentti kuuluisi seuraavasti (lisäys lihavoitu):

*Muualla kuin kuolinpesän palvelualustalla laadittavaa perukirjaa varten annettava sähköinen vakuutus ja todistus voidaan antaa käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014 tarkoitettua kehittynyttä **tai hyväksyttyä** sähköistä allekirjoitusta.*

Jos hyväksytyn sähköisen allekirjoituksen käyttömahdollisuus selvyyden vuoksi lisätään perintökaaren 20 luvun 6 §:n 4 momenttiin, on yhdenmukaisuuden vuoksi perusteltua tehdä vastaavat lisäykset myös pykälään, jossa säännellään kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan annettavia vakuutuksia ja todistuksia. Tällöin kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain (lakiehdotus 1) 4 §:n 3 ja 4 momentit kuuluisivat seuraavasti (lisäys lihavoitu):

*Vakuutus ja todistus voidaan antaa käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014 tarkoitettua kehittynyttä **tai hyväksyttyä** sähköistä allekirjoitusta tai**kka** muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla, jolla vakuutus ja todistus liitetään perukirjaan niin, että myös perukirjan sisällön eheys turvataan.*

*Verohallinto voi antaa tarkemmat määräykset siitä, millä tavoin vakuutus ja todistus voidaan antaa muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla kuin kehittyneellä **tai hyväksytyllä** sähköisellä allekirjoituksella**.***

- Edellä esitettyjä sähköistä allekirjoitusta koskevia selvennyksiä lukuun ottamatta ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

2.8 Lakiehdotus nro 8: Ulosottokaari

Asiantuntijalausunnoissa ei esitetty kriittisiä huomautuksia ulosottokaarta koskevaan lakiehdotukseen.

2.9 *Lakiehdotus nro 9: Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaaan*

Oikeusministeriö on lausunnossaan ehdottanut lakiehdotusta täydennettäväksi siten, että lain 2 §:n 1 momenttiin lisätään viittaus hyvinvointialueen viranhaltijoihin ja että ehdotetun uuden 3 a §:n 1 momenttia täydennetään vielä siten, että tuomioistuimella olisi ilmoitusvelvollisuus Digi- ja väestötietovirastolle myös niissä harvinaisissa tilanteissa, joissa tuomioistuin vapauttaa testamentin toimeenpanijan tehtävästään.

Ministeriöt:

Ministeriöt puoltavat oikeusministeriön ehdotuksen mukaista lisäystä. Ministeriöt ehdottavat, että lakivaliokunta ehdottaisi 2 §:n 1 momenttia ja 3 a §:n 1 momenttia täydennettäväksi seuraavasti (ehdotetut muutokset lihavoitu):

Johtolause:

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuinten velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain (373/2010) 1 **ja 2 §**, 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat **2 §** laissa 655/2023, 3 §:n 2 momentti laissa 1145/2019 ja 4 §:n 1 momentti laissa 1263/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 3 a § seuraavasti:

2 §:n 1 momenttiin ehdotettava muutos (täydennettävä kohta lihavoitu):

*Tuomioistuimen, joka on tuominnut valtion virkamiehen **taikka hyvinvointialueen**, kunnallisen tai evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijan rikoksesta, on ilmoitettava ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös sille viranomaiselle, jonka alainen virkamies tai viranhaltija on. Evankelis-luterilaisen kirkon pappia koskevasta ratkaisusta on ilmoitettava lisäksi tuomiokapitulille. Tuomioistuimen on lähetettävä jäljennös myös oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle edellä tarkoitetusta ratkaisusta samoin kuin ratkaisusta, jolla virkamiestä tai viranhaltijaa koskeva syyte on hylätty.*

2 §:n 2 momentti (kuten HE:ssä)

3 a §:n 1 momentti

*Tuomioistuimen on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle perintökaaren 18 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla määräämästään toimitsijasta ja 19 luvun 1 §:n nojalla määräämästään taikka **6, 7 tai 21 §:n** nojalla vapauttamastaan pesänselvittäjästä **tai testamentin toimeenpanijasta** kuolinpesän osakasrekisteriin tehtävää merkintää varten, kun ratkaisu on täytäntöönpanokelpoinen. Kuolinpesän yksilöintitietojen ja ratkaisun päivämäärän lisäksi ilmoitetaan toimitsijan, pesänselvittäjän **tai testamentin toimeenpanijan** nimi ja muut tarpeelliset yksilöintitiedot.*

3 a §:n 2 momentti (kuten HE:ssä)

- Ministeriöt ehdottavat lakivaliokunnalle, että se ehdottaisi lausunnossaan mietintövaliokunnalle, että eduskunta toteuttaisi oikeusministeriön lausunnossa esitetyt tekniset täydennysehdotukset.

2.10 Lainsäädäntöhankkeen vaikutukset

Tuomioistuinvirasto on lausunnossaan arvioinut, että tuomioistuimille aiheutuu esityksessä ehdotetuista muutoksista uusia kustannuksia, eikä ilman lisämäärärahoja ole mahdollista saavuttaa niitä hyötyjä, mitä esityksellä tavoitellaan. Muutokset edellyttävät myös tuomioistuimilta uusien toimintatapojen omaksumista ja henkilökunnan kouluttamista. Viranomaissäästöjen saavuttaminen tuomioistuimessa edellyttäisi lausunnon mukaan joko kuolinpesän puolesta asioinnin mahdollistamista eri asiointipalveluissa, tuomioistuinten mahdollisuutta hakea tietoja osakasrekisteristä rajapintaratkaisulla tai kuolinpesän tiedoksiantojen toimittamista pelkästään kuolinpesän yhteyshenkilölle.

Ministeriöt:

Vastineen kohdassa 2.7 on tuotu esiin, että perintökaaren 20 luvun 2 §:n 3 momenttiin ehdotetaan erityissäännöstä, jonka mukaan kaikki kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut ottaa vastaan kuolinpesän yhteyshenkilö. Tämä erityissäännös mahdollistaisi kuolinpesän tiedoksiantojen toimittamisen Tuomioistuinviraston toiveen mukaisesti pelkästään kuolinpesän yhteyshenkilölle. Tähän liittyen *Itä-Suomen hallinto-oikeus* on omassa lausunnossaan arvioinut, että yhteyshenkilötiedon laaja saatavuus on jo itsessään tuomioistuinten selvitysvelvollisuutta helpottava uudistus.

Kuolinpesän osakasrekisteriin toteutetaan myös Digi- ja väestötietoviraston toimesta tietopalvelurajapinta, jota viranomaiset voivat hyödyntää tarvitsemiensa tietojen hakemiseen. Tietopalvelurajapinnan käyttöönotto tulee mahdolliseksi vuoden 2027 aikana. Rajapinnan käyttöönottoon liittyy kustannuksia tietojärjestelmämuutosten ja Digi- ja väestötietovirastolle maksettavien tietopalvelumaksujen osalta.

Esityksessä ei ole osoitettu viranomaisille erillisiä lisämäärärahoja tietopalvelurajapinnan käyttöönoton kustannuksiin. Esitetyistä muutoksista viranomaisille mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia ei lähtökohtaisesti muiltakaan osin kateta lisämäärärahoilla. Tämä on linjassa talouspoliittisen ministerivaliokunnan helmikuussa 2024 tekemän linjauksen kanssa, jonka mukaan uudet lainsäädännöstä tulevat tehtävät on hoidettava olemassa olevien määrärahojen puitteissa.

- Ministeriöt eivät pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä asiantuntijoiden esittämien kommenttien perusteella.

Asiantuntijalausuntojen lisäksi yksi lakivaliokunnan jäsen esitti kuulemisessa kysymyksen, miten siirtyminen perukirjasta perintöveroilmoituksen perusteella toimitettavaan perintöverotukseen helpottaa ja tehostaa perintöverotusta.

Muutoksella tavoitellaan veroasioinnin modernisointia ja perintöverotuksen tehostamista. Nykytilanteessa ilmoittamisvelvollisuuden perusteet laissa ovat niukat eikä ilmoittamiselle ole määrämuotoista tai vakiomuotoista rakennetta, mikä aiheuttaa epäselvyyttä ja virhealttiutta ilmoittamisessa. Nykytilanteessa perintöverotuksen tarpeita varten vapaamuotoiseen perukirjaan merkitään tietoja virheellisesti, puutteellisesti, tarpeettomasti tai epäselvästi. Tämä johtuu merkittävissä määrin puuttuvasta rakenteisesta veroilmoituksesta.

Verovelvollisten kannalta rakenteisen veroilmoituksen selkeä tietojen täyttämisjärjestys ohjaisi verovelvollisia ilmoittamaan tiedot oikein ja ehkäisisi osaamattomuudesta ja huolimattomuudesta johtuvia ilmoittamisvirheitä. Ilmoittamista ohjaisivat myös veroilmoituksen täyttöohjeistukset ja Verohallinnon antama hallintolain mukainen neuvonta. Etenkin kuolinpesän palvelualustalla tietotekniset ohjaavat ratkaisut ja rakenteiset esitiedot voivat sujuvoittaa ja ohjata tietojen täyttämistä, korjaamista ja täydentämistä sekä edistää palvelun helppokäyttöisyyttä, veroilmoituksen laatua ja perintöverotuksen oikeellisuutta.

Perintöverotuksen tehostamisen kannalta rakenteinen veroilmoitus mahdollistaisi siirtymisen pois optisesti ja koneellisesti lukukelvottomista vapaamuotoisista

perukirjoista ja edistäisi ilmoitettavan tiedon laatua. Tämä mahdollistaa voimassa olevan perintö- ja lahjaverolain mukaisen asioiden tutkimisvelvollisuuden toteuttamisen ja automaattisen päätöksenteon kohdentamisen nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla asioiden kulloisenkin epäselvyyden ja verovajeeseen liittyvien riskien asteen mukaan.

2.11 Lakien voimaantulo, koulutus ja seuranta

Suomen Asianajajat pitää tulevia muutoksia niin suurina, että uusien lakien luomat alustat tulisi ottaa käyttöön porrasteisesti ja vaiheittain niin, että ensi vaiheessa käyttöön otetaan perintöveroilmoitus, palvelualusta ja kuolinpesän osakasrekisteri siltä osin, kun tiedot tulevat suoraan viranomaisilta. Kuolinpesän ilmoittajan kuolinpesän osakasrekisteriin ilmoittamiin täydentäviin tietoihin liittyy Asianajajien näkemyksen mukaan niin suuria riskitekijöitä, minkä vuoksi porrasteinen käyttöönotto olisi perusteltua.

Myös palvelualustan käyttöön, käyttöoikeuksiin ja valtuutuksiin liittyy vielä suuria käytännön epäselvyyksiä. Siksi Asianajajat suosittelee näiden palveluiden käyttöönottoa seurantavelvoitteella. Asianajajien mukaan viranomaisten tulee lisäksi valmistautua ohjeistamaan ja kouluttamaan niin maallikkoja kuin asiantuntijoitakin uusista järjestelmistä ja niiden käytöstä.

Myös *Tuomioistuinvirasto* on kiinnittänyt huomiota uudistuksen seurantaan. Seurantavelvoitteisiin tulisi hallintotuomioistunten lisäksi liittää vaikutusten seuranta myös yleisten tuomioistuinten toimintaan ja tuomioistuinten resurssitarpeisiin.

Ministeriöt:

Ehdotetut palvelut on suunniteltu otettavaksi käyttöön kokonaisuutena yhdellä kertaa. Palveluilla on toisiaan välttämättä edellyttäviä keskinäisriippuvuuksia, joiden vuoksi Suomen Asianajajien ehdottama porrastettu käyttöönotto on tosiasiallisesti mahdotonta ilman koko palvelurakenteen uudelleensuunnittelua. Esimerkkeinä keskinäisriippuvuuksista voidaan mainita kuolinpesän palvelualustan pääsyoikeuksien ja käyttövaltuuksien laajuuden perustuminen kuolinpesän osakasrekisteriin merkittyihin tietoihin. Jotta pääsyoikeudet ja kuolinpesän osakkaiden tahdon mukaiset käyttövaltuudet voitaisiin kohdentaa oikeille henkilöille, on kuolinpesän ilmoittajan voitava ilmoittaa suoraan viranomaisilta saatuja tietoja täydentäviä ja muuttavia tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin.

Lisäksi on huomioitava, että perunkirjoituksen perustuminen ainoastaan viranomaistietoihin olisi käytännössä mahdotonta ja perustavanlaatuisessa ristiriidassa perunkirjoituksen ja yleensä pesänselvityksen yksityisen luonteen kanssa. Perukirja tai perintöveroilmoitus ei voi käytännössä perustua ennestään viranomaisten hallussa oleviin tietoihin, koska ennen perunkirjoitusta viranomaisilla ei ole saatavilla pesän kokonaistilannetta koskevia tietoja, vaan ne selviävät vasta perunkirjoituksessa. Tämä merkitsee, että kuolinpesän ilmoittajan ilmoittamia tietoja ei tarvita pelkästään palvelualustalla laadittavaan perukirjaan ja perintöveroilmoitukseen, vaan myös muulla tavoin laadittuihin perukirjoihin ja perintöveroilmoituksiin.

Osana säännösten toimivuuden seurantaa on tarkoitus seurata sääntelyratkaisujen toimivuutta suhteessa niiden pohjalta tuotettuihin palveluihin. Vaikutuksia viranomaisten

toimintaan seurattaisiin ennen kaikkea viranomaistoiminnan tehostumisen näkökulmasta. Lisäksi olisi tarkoitus seurata uudistuksen vaikutuksia valikoitujen toimijoiden toimintaan. (HE 107/2026 vp. jakso 10 s.158) Myös yleisiin tuomioistuimiin kohdistuvia vaikutuksia olisi Tuomioistuinviraston ehdottamalla tavalla perusteltua seurata.

- Ministeriöt eivät pidä perusteltuna muuttaa ehdotettua lakien voimaantuloajankohtaa esitettyjen kommenttien perusteella.
- Ministeriöt pitävät perusteltuna seurata järjestelmien toimivuutta myös yleisten tuomioistuinten toimintaan ja tuomioistuinten resurssitarpeiden osalta.